

BİR EDEBİ ESERİN YARATILIŞI VE TAVSİFİ: DEHNÂME "ON AŞK MEKTUBU"*

Turhan GENCEVİ

Tercüme : Ayşe Gül SERTKAYA **

The Genesis and Definition of a Literary Composition: The Dah-nâma "Ten love-letters"

Vis u Râmin a masnavî of Fahraddin Gurgânî written in "ten love letters" style has been the example for six masnavis in Persian Literature.

Known literary works written in "ten love letters" style in Eastern Turkish (Chagatai) Literature are "Muhabbat-nâma" of Hôrazmî, "Latâfat-nâma" of Hocendi, "Dah-nâma" of Amîrî and "Ta'aşşuk-nâma" of Saydi Ahmad Mirzâ.

Keywords: Dah-nâma, Vis ü Râmin.

Fahre'd-dîn Es'ad Gurgânî'nin takribi 446/1054'te tamamlanan *Vis ü Râmin*'i, Fars Edebiyatının *hezec* vezninde düzenlenen ilk romantik destanı olarak görülür. *Hüsrev ü Şîrîn*'i muhtemelen 576/1180'de tamamlayan Nizâmî bu veznin aynı varyantını Gurgânî'de olduğu gibi uygulamıştır.¹ Gurgânî'nin eseri hakkındaki çalışmasının takdiminde, onun pek çok yönden *Vis ü Râmin*'in etkisi altında olduğu M. C. Maḥcûb tarafından güçlü bir şekilde vurgulanmıştır.²

---

* Bu makale, *Der Islam*, 47, 1971, s. 59-66'daki "The Genesis and Definition of a Literary Composition: The Dah-nâma ("Ten love-letters")" başlıklı İngilizcesinden Türkçeye çevrilmiştir.

** Yard. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü.

1 Bu varyant + - - - / + - - - / + - - aynı veznin diğer varyantıyla birlikte - - + / + - + - / + - - Fars ve Türk romantik destanlarının iki standart ölçüsüydü ve sırasıyla *Husrev ü Şîrîn* ile *Leylâ vü Mecnûn*'un *hezeci* olarak bilinirler.

2 Fahr e'd-dîn Gurgânî, *Vis u Râmin*, Yayınlayan: M. C. Maḥcûb, (Tehran 1959), s. 92-97.

Sa'dî'nin *Gülistân*'ında³ *Vîs ü Râmîn*'den iki mısra iktibas etmesi ve Hâjû'nun *Vîs ü Râmîn*'in⁴ tali kahramanlarının isimlerini zikir etmesinin, popülerliğe ulaştığını gösterdiği doğrudur.

Mamafih *Vîs ü Râmîn* Fars Edebiyatı üzerinde daimi bir etki bırakmamıştır. 'Ubeyd *Vîs ü Râmîn*'i referans verdiği *Ta'rifât*'ta,⁵ *el-koç ve'l şâhdâr* (Cornuto)'ı "karısı *Vîs ü Râmîn* hikâyesini okuyan bir adam" olarak tanımlaması, hikâye Vîrô'nun kız kardeşiyle evlenmesi olayını ihtiva ettiği için, müslüman Farslara tiksindirici geldiğini ve hikâyede zürriyete duyulan ilginin edebi olmaktan ziyade pornografik olduğunu gösterir.

Câmî 892/1487 de *Vîs ü Râmîn*'in, onun zamanında modası geçmiş olduğunu ve ele geçmediğini yazmıştır.⁶ Kanuni Sultan Süleyman Lâmi'î'ye (öl. 938/1532) bu eseri tercüme etmesini emrettiğinde, başlangıçta hiçbir kopyesi bulunamadı. Sonunda bulunduğu, Lâmi'î onu "zayıf şiir sanatının renksiz bir hikâyesi" olarak yargıladı.⁷

Bu yüzden, karşı konulamayan artistik gücüyle evrensel bir kabul gören ve pek çok Fars ve Türk şair tarafından taklit edilmeye çalışılan Nizâmî'nin eserinin yayılmasıyla birlikte, *Vîs ü Râmîn* zamanla unutulmuş gibi gözüküyor.

Vîs ü Râmîn ile *Hüsrev ü Şîrîn* arasında kurulmuş benzerlikler içinde sırasıyla *Vîs ü Râmîn* ve *Hüsrev ü Şîrîn* arasında geçen uzun bir sözlü tartışma vardır. Biz her iki örnekte de sevgiliyi terasta ayakta durur ve aşığı sarayın kapalı kapısında içeri girme müsaadesi red edilmiş buluruz. *Vîs ü Râmîn*'de 594 mısralık mükaleme 15 fasılda tertip edilmişken,⁸ *Hüsrev ü Şîrîn* (556 mısra) düzenli bir şekilde 10 fasla ayrılmıştır.⁹ 10 sayısının (sihir veya başka türlü) özel bir önemi olmadığı gibi, bana öyle geliyor ki Nizâmî kendi bölümünde, *Vîs ü Râmîn*'in

3 a. g. e., s. 97.

4 a. g. e., s. 101 v. d.

5 *Kulliyât-ı 'Ubeyd Zâkânî*, yayımlayan: 'Abbas Iqbâl (Tehran 1243 s.), s. 319.

6 *Bahâristân*, (İstanbul 1285),s. 84. Câmî'nin bu ifadesi Hakîm Şâh Muhammed'in Mecâlisü'n-nefâis tercümesinin ilâve bölümünde yerini buldu. (Bk. Yayınlayan: A. A. Hikmet, [Tahran, 1954] 333) Bu tercüme (İranca, 152) yanlışlıkla kullanan Minorsky, onu Nevâyî'ye atfetmiştir.

7 British Museum, Add. 24963, 14b.

*geçilmiş gerçi çok efsün u neyrenğ
velikin nazm süst efsâne bireng*

Lâmî'î'nin *Gürgânî*'nin hikâyesini tenkit ettiği çevirisinde, Vîrô artık Vîs'in kızkardeşi değil kuzenidir. (Kırş. a. g. e., 43r).

8 Yayınlayan: Mahecûb, s. 308-334.

9 Yayınlayan: Vahîd Dastgirdi (Teheran 1313 s), s. 305-343.

içinde Vîs'in mutlak bir umutsuzluk içinde Râmin'e hitap ettiği on ateşli aşk mektubu dizisinin bulunduğu bölümden etkilenmiştir.¹⁰

14. ve 15. yüzyıllarda Fars ve Türk edebiyatlarında büyüyüp gelişen bir edebi eserin yaratılışını kesinlikle her ne kadar silik de olsa Vîs'in 10 mektubu (Deh-nâme) ve *Hüsrev ü Şîrin* diyalogu (10 bölümde tertip edilmiş) arasındaki bu zincirde olduğunu görme eğilimindeyim.

Bunu takip eden bölümde bize kadar gelmiş olan önce Farsça sonra Türkçe *Deh-nâme*'leri kronolojik sıra içerisinde kısaca inceleyeceğim.

Farsça Deh-nâme'ler

1. Evhedî'nin *Deh-nâme* veya *Manîk al-'uşşâk*'ı *hezec* vezninde 515 mısra ihtiva eder, 706/1306 da tamamlanmış, Naşîre'd-dîn Tûsî'nin torunu Vacîhe'd-dîn Şâh Yûsuf'un arzusu üzerine onun rızasıyla tertip edilmiştir, o eski *Deh-nâme*'lerden bıkmış ve şaire yeni bir tane tertiplemesini istemiştir:

*dil ez deh-nâme-yi köhne sir est
bigû deh-nâme-i şirin ki dir est¹¹*

Hikâye basit ve oldukça yaygındır: zarîf birine aşık olan bir genç adam, aşığına mesajını sabah rüzgarı ile ümitsizce yollar. Aşık, onun sebatını imtihan etmek için, başlangıçta reddeder, bu mesajların değişimi, iki taraftan beşer mektup *Deh-nâme*'yi meydana getirir. Aşığın birleşmeyi kabulü son mektuptadır. On bölümün her biri bir mektup ihtiva eder. Sonuna doğru aynı vezindeki bir *gazel*, mektubun başında bazı mısralarla bir tasvirli hikâye ve bir sonu içerir.

2. 'Îmâde'd-dîn Fakîh'in¹² *Deh-nâme*'si 766/1364 den önce tertip edildi ve muzaffer hükümdar Şâh Şucâ'ya ithaf edildi. 'Îmâd *hezec* vezninde düzenlediği mukaddeme bölümünde, manzum eserleri arasında *Deh-nâme*'si bulunan bütün şairlerin bunu bir ve aynı ölçüde yazdıklarını belirtir. Ancak O, temayülünden ayrılır ve değişik vezinlerdeki *Deh-nâme*'sini tertip ederek yeni bir modayı tanıtır.

*ki erbâb-ı beyân ehl-i ma'âni
ser efrazân-ı mülk-i nükte-dâni*

*be divân der yeki deh-nâme dârend
ki ez vey germi-yi hengâme dârend*

*ger işân cümle ber yek vezn guftend
cevâhîr hemser u hemreng suftend*

10 Yayımlayan: Mahcûb, s. 259-286.

11 Yayımlayan: Mahmûd Farrukh, (Meshed, 1335 s.) s. 4.

12 Bodleiana Elliott, 210, s. 99-121.

*tu tarz-i nev birün âver zi hâtır
ki gerded şüreteş naqş-ı zamâyi*¹³

Hezec dışında kullanılan vezinler: (mukaddeme, 7): *seri* (1); *remel* (2), *müctess* (3, 5), *Leylâ vü Mecnûn hezec*'i (4), *hafif* (6, 10) ve *mütekarib* (8, 9). 6 mektup *mesnevî* formunda tertip edilmiş. (1, 4, 6, 7, 8, 9) ikisi (7, 8) aynı vezindeki *gazeller* içerir; 4 mektup *kasîde* formundadır (2, 3, 5, 10), ikisi aynı vezindeki *gazel* takip eder. (2, 3). 'Îmâd'ın *Deh-nâme*'si, iddia ettiği nisbette "yeni bir moda" meydana getirmekten ziyade gerçekte, tutarlı aşk manzumesinden öte hamlillerine ve arkadaşlarına hitaben çeşitli vesilelerle yazılmış mektup koleksiyonudur.

3. Muzaffer hükümdar Şâh Şucâ'nın *Deh-nâme* veya *Râhü'l-âşîkîn*'i, *hezec* vezninde, 742 mısra ihtiva eden, 768/1366-1367'de tamamlanan eser,¹⁴ kendi nesrinin mukaddemesinde beyan ettiği gibi kraliyet şairi ve onun erkek kardeşi Şâh Mahmûd İran tahtı için mücadele ettikleri zamanda tertiplendi. On bölümün her biri, aynı vezindeki bir *gazel* ve bir sonu ihtiva eden bir mektup içerir.

4. İbn 'Îmâd'ın *Deh-nâme* veya *Ravzatü'l-muhibbîn*'i¹⁵ 794/1392 de *hezec* vezninde tertip edildi ve 760 mısra ihtiva eder. Hiçbir hamisi olmadığı görünen İbn 'Îmâd, görünmeyen dünyadan gelen sesin buyruğunu izleyen aşkın hikâyesini anlatmaya karar vermiş, onun (evrenin) merkezi aşk üstüne kuruludur diyerek evrenin anlamı hakkındaki kuşkularında tatmin olmuştur.¹⁶ "Alışageldiğimiz bir hikâyedir. Aşk hastası genç hafif rüzgara emanet edilen mesajlarla, sevdiğini izler. Sevgili başlangıçta kibirle onu reddeder, sonra kabul eder. On bölümün herbiri aynı vezinde bir *gazel* ve hafif rüzgarın birleştiriciliği üzerine bir pasaj ihtiva eden bir mektup içerir.

5. Müellifi bilinmeyen *Mahbûbü'l-kulûb*¹⁷ 800/1397 de *hezec* vezninde tertip edilmiştir. 1000 mısra ihtiva eder ve Şîrvânşâhı Şâh İbrâhîm'e ithaf edilmiştir. Şair aniden aşık olan bir arkadaşın hikayesini anlatır. Sonra aşıkla maşuk arasında bir mektup alışverişi olur ve sonuçta birleşmelerini başlatır. Tek elçinin hafif rüzgar olduğu eski *Deh-nâme*'lerin tersine, şiirde "rüzgar-su", "bülbul-gül", "pervane-mum", "ayna-tarak" ve "ay-güneş" çiftleri, aşıkla sevgili arasında elçi olarak kullanılmıştır. 10 parçanın her birisi, bir *gazel* ve alıcının verdiği tepki hakkında bir pasaj ihtiva eden bir mektuptan oluşmuştur.

13 a. g. e., 100a.

14 Chester Beatty, 324, 248-72. Krş. A. J. Arberry, 'A royal poem', *A locust's leg*, *Studies in honour S. H. Taqizadeh*, (London, 1962), s. 28-30.

15 Brit. Mus., Or. 4515, s. 57-72.

16 a. g. e., 58b.

17 Bibl. Nat., Schefer Supplément 1531.

6. 'Ayšî'nin¹⁸ 'İşret-nâme'si", *hezec* vezninde 540 mısra ihtiva eden ve Şîrâz'da Timurlu Halîl Sultân (812-1405) devrinde, emirlerinden 'Înâyet isimli birinin ricası üzerine tertip edilmiştir. 'Ayšî, *Deh-nâme'sini* tertiplerken, hamisinin önerisini izlemiş, ve aşık ile maşuk arasında elçi olarak, hamisine göre önceki *Deh-nâme*'lerde hep aynı olan, rüzgarı kullanmak yerine, bu amaç için çeşitli mûsikî âletlerini seçmiştir. Hikâye, yine âşıkların birleşmesiyle sona eren, sıradan bir hikâyedir. On bölümün her biri bir *gazel* içeren ve mektubu alan kişinin reaksiyonunu ihtiva eden bir mektup ile biter.

Türkçe Deh-nâme'ler

1. Hõrezmi'nin 754/1353'te düzenlenen ve *hezec* vezninde 473 mısra ihtiva eden, *Muhabbet-name'si*¹⁹ şaire Türkçe Manzum eser (*bizig til birle*) tertip etmesini söyleyen, Altın ordu hükümdarı adına Sıgnak bölgesi valisi olan Muhammed Hõca Beg'e ithaf edilmiştir. Orjinalinde *Deh-nâme* (on mektup) olarak planlanan manzume, sonradan bir mektup ilavesiyle genişletilmiştir. 11 mektubun 3 ü Farsça (4,8,11) ve iki mektubun (3,11) herbiri aynı vezinde bir *gazel* içerir. Türkçe mektuplardaki mısra sayısı 24 ve 26 arasında, Farsça mektuplarda 37 ve 41 arasında farklılık gösterir. Her mektup saki'ye iki mısralık hitapla sona erer ve 10 numaralı mektub hariç, aşağıdaki nakaratı ihtiva eder:

*şaburdın yahşı yoktur pişe kılsam
bu yolda yok şabur endişe kılsam*

"Benim için sabırlı olmaktan daha iyi bir şey yoktur.

(Fakat) bu hususu düşündüğümde bu yolda sabıra yer yoktur.

İlave edilen 11. mektupta ne nakarat ne de hitap vardır.

2. Hucendi'nin 14. yüzyılın sonlarında veya 15. yüzyılın başlarında düzenlenen ve *hezec* vezninde 313 mısra ihtiva eden *Leţafet-nâme'si*²⁰, Maḥmûd Tarḥan'a ithaf edilmiştir. Aşk hastası, aşk yüzünden memleketinden sürülen bir genç adam, şiirle ruhunu huzura kavuşturması için ve aşk "kadehinden şarap içmek ve *Muhabbet-nâme* tarzında bir şiir tertip etmesi için şaire yalvarır.

*muhabbet cämüdün içseg şarâbı
muhabbet-nâmeğa aysag cevâbı*

18 Bibl. Nat., Supplément 1442.

19 Krş. T. Gandjei, 'Il Muhabbat-nâma di Hõrazmi", *AIUON*, VI, (1954-56), VII (1957).

20 Krş. T. Gandjei, 'Note on the colophon of the Laţâfat-nâma in Uighur Characters from the Kabul Museum', *AIUON*, XIV (1964), s. 161-164. Ayşe Gül Sertkaya tarafından Türkçeye yapılan tercümesi için bk. "Tourkhan Gandjei, Kabul Müzesindeki Uygur Harfli «Leţâfet-nâme»nin ketebe kaydındaki not", *İlmi Araştırmalar*, Dil, Edebiyat, Tarih incelemeleri, 8, İstanbul, 1999, s. 301-305.

Bu manzume modeli gibi 10 mektup formunda tertip edildi. Her mektubun son mısraı saki'ye bir hitaptır.

3. Yûsuf Emiri'nin 833/1429-30'da düzenlenen ve *hezec* vezninde 906 mısra ihtiva eden *Deh-name*'si²¹ Timurlu prensi Baysungur Mîrzâ'ya ithaf edilmiştir. Şair, bir arkadaşının evindeki bir ziyafet sırasında zarif birisiyle karşılaşır ve ona aşık olur. Bundan sonra rüzgarın vasıtasıyla 10 mektubun değişimi başlar. Sevgili sonunda, aşığın ricalarını kabul eder ve buluşma aşığın evinde gerçekleşir. 10 bölümün herbiri bir *gazel* ve mektubu alanın reaksiyonu hakkında bir pasaj içeren bir mektup ihtiva eder.

4. Seydi Ahmed İbn Mîrânşâh'ın 1435-1436'da düzenlenen ve *hezec* vezninde 318 mısradan oluşan *Ta'aşşuk-nâme*'si,²² Şâhruh'a ithaf edilmiştir.

Mecnûn (âşık) bir rüyada, şâire hamisine takdimen bir aşk şiiri tertip etmesi gerektiğini mükemmel olarak ifade eder. On mektubun herbiri (25-29) aynı vezinde bir *gazel* ve 10. mektubun dışında sakiye bir hitap, *Muhabbet-nâme*'ye benzer bir nakaratlı son içerir.

taħammül yahşî işdür pişe kılmak

taħayyül birle hem endişe kılmak

"Sabırlı olmaya alışmak (ve) umut ile düşünmek iyi bir şeydir".

* * *

'İmâd Fakîh'in bir organik bütünlüğünün olmadığını gördüğümüz *Deh-nâme*'sini bir kenara bırakırsak, yukarıda incelenen *Deh-nâmeler* iki farklı gruba dahil olurlar.

a) Aşık ile maşuk arasında 10 mektubun her zaman birleşmeye götüren değişimi: Evhedî'nin manzumeleri, Şâh Şucâ, İbni 'İmâd, Aysî, anonim *Maħbûbû'l-kulûb* ve Amîrî.

b) Sevgiliye hitaben yazılan 10 mektup: Hôrezmî'nin manzumeleri, Hôcendî ve Seydi Ahmed.

İlk grupta *Deh-nâme*'lerin çizgisi yukarıda belirtilen, *Hüsrev ü Şîrin*'in²³ bölümüne kadar izlenebilen, 2. grupta durum daha karmaşık olarak kendisini gösterir.

21 Brit. Museum, Add. 7914, s. 142-157.

22 Brit. Museum, Add. 7914, s. 273-289.

23 *Vîs u Râmîn*'e dahil edilen *Deh-nâme*'nin bu gruptaki şairlerce bilindiğine dair bir delil yoktur. Muctebâ Mînovî'nin kategorisel ifadesi Fars şairlerinin 10 veya 30 aşk mektubu tarzındaki eserleri Evhedî'nin *Deh-nâme*'si gibi, İbn 'İmâd, 'Arifî ve 'İmâd Fakîh ve Emir Hüseyinî'nin *Sî-nâme*'si ve Katibî ile Salman'ın *Fîrâk-nâme*'si, *Vîs u Râmîn*'in *Deh-nâme*'si tarzında tertip edilmiş eserlerin muhtevalarının incelenmesine değil eserlerin başlıklarına dayanır.

Ḥôrezmî'nin manzumesi İran'a uygun mektuplaşma modeli değildir. Bu Farsça manzumeler de tertipleyen şair, tabii ki İran edebiyatının şairane eserlerine aşinadır. İbn Naşûh'un²⁴ muhtemelen Ḥôrezmî'ye modellik etmiş ve 725/1324 ve 736/1335 yılları arasındaki bir sürede düzenlenmiş *Deh-nâme*'si günümüze kadar ulaşamamıştır. Ḥôrezmî'nin *Vîs ü Râmin*'i kendine model olarak kullandığı sadece teorik olarak mümkündür, fakat bu esere dair hiçbir referansın olmayışından, bu mümkün görülüyor ki Ḥôrezmî'nin manzumesini tertiplerken 10 mektubu ihtiva ettiği kadarıyla Evhadî'nin manzumesinden etkilenmiş olması daha muhtemeldir. Ḥôrezmî'nin manzumesinin başlığı 'İmâd Fakîh'in 832-1428'de tertip edilen aynı adlı *mesnevî*'sinden alınmış olabilir. Ḥôrezmî *Deh-nâme*'lerin genel özelliklerine *sakî*'ye *hitabı* ilave etti.

İki gruptaki *Deh-nâme*'ler ahenkli beyitler (masnevî) halinde, *Hüsrev ü Şîrîn*'in *hezec* vezninde tertiplendi, aynı vezindeki *gazeller*e göre noktalandı. İstisnalar yukarıda zikr edilen varyantlar yerine *hezec*in diğer varyantını - - +/+ - + - / + - - (*Leylâ vü Mecnûn hezeci*)²⁵ kullanan İbn 'İmâd'ın manzumesi ve Ḥocendî'nin *gazelleri* içermeyen manzumesidir.

Deh-nâme'lerin muhtevası genellikle erotiktir, fakat erotik unsur, klâsik İran ve Türk şiir geleneği ile uyuşan kasîde türü ve mistik elementlerle uyum içindedir. Çeşitli unsurların oranı müstakil şairlerin huy ve kişilikleri ile farklılık gösterir. Bu yüzden, şiirlerin çoğu "sevgili-hamî" çiftli kinayesini içerirken, İbn 'İmâd'ın şiirinde şiiri her ne kadar bu ilahi aşk konusunda olmasa da, insani ihtirastan mistik aşka geçiş fark edilmez ve Şâh Şucâ'nın şiirinde (A. J. Arberry'den iktibas ettiğim) 'erotik geleneğin bir politika aracı olarak bütünüyle geliştiğini görürüz' ve buna "sevgili-erkek kardeş" in kinayesini de ilave etmeliyim.²⁶

Deh-nâme yukarıda belirtilen karakteristik ana hatlarına bakılarak, *mesnevî* formunda *hezec* vezninde, *gazeller*le bezenmiş, konusu ya aşık ile maşuk arasında yapılan 10 mektup değişimi ya da sevgiliye hitaben 10 mektup olan bir manzume olarak tanımlanabilir.

Evhadî, bu tarz kompozisyonun ilk mevcut örneği olan *Deh-nâme*'sinde, eski *Deh-nâme*'lerden söz eder. Evhadî'nin *Deh-nâme*'sinden önce bir *Deh-nâme*'nin bağımsız bir manzume olarak varlığıyla ilgili bir delilin bulunmayışı beni, Onun "*Deh-nâme*" terimini *mesnevî* formunda (uzun romantik hikâyelerden farklı olarak) kısa aşk hikayesini belirtmek için kullandığını varsayıyor. O, böyle bir manzumenin yazarı için hiçbir zaman şöhret teminatı olmayacağını ilave olarak belirtir. Eğer benim tahminim doğruysa Sâveli Selmân da (d. 778/1376) bu terimi

24 Dawlatshah, *The Tadhkiratu'sh Shu'ara*, yayımlayan E. G. Browne (London and Leiden, 1901), s. 225.

25 Bu küçük ayırım, Nizâmî'nin *Deh-nâme*'nin başlangıcındaki rolü konusunda daha fazla bilgi sağlar.

26 Yayımlayan: Farruh, s. 6.

aynı manada kullandı. Aslında Celâyir Sultânı Uveys, Selmân'dan *mesnevî* formunda, ayrılık (*firâk*) konulu bir şiir düzenlemesini istediğinde, şair "bütün yerlerde, her hikâyeciden, ve bütün kitapları", araştırdıktan sonra münasip bir hikaye bulup, ifade eder:

hemi h^vâhem ez dâver-i kirdgâr
ki çendân emânem dihed rûzgâr

ki deh-nâme z'in nâme-yi Hüsrevi
dihem cilve der kisvet-i meşnevi²⁷

"Her şeye kadir olan Tanrıdan istiyorum, talih bana yeterli mühleti bahşederse ben bu muazzam hikayeden mesnevî formunda bir hikâye tertipleyebilirim".

Salmân'ın *mütekarib* kahramanlık manzumesi, tarzındaki *Firâk-nâme*'sinde "on" unsuru yer almaz ve bu yüzden ne bu, hattâ ne de Ubeyd'in *Deh-nâme*'lerin bazı tefrik edici özelliklerini içerdiği halde aynı şekilde "on" unsurunu içermeyen 751 / 1350'de düzenlenen '*Uşşâk-nâme*'si²⁸ tam bir *Deh-nâme* olarak mütalaa edilemez.

27 Brit. Mus., Or. 2815. 290b.

28 Krş. *Kulliyât-ı 'Ubeyd Zâkâni*, yayımlayan: 'Abbas İqbâl (Tehran 1243 s.), s. 120-148.